

Analize de Business și Economie

Februarie 2006, nr.11

Centrul de analize
EXPERT-GRUP

Moldova, Chișinău, str. A. Russo, 1, bir. 318
Tel. /3732/ 43-82-80

www.expert-grup.org
info@expert-grup.org



Moldova: indicatori economici de bază

	2005	2004	2003		2006	2005	2004	2003
SECTORUL PRODUCȚIE	anual			perioada ⇨				
PIB, creștere reală, %	8,5e	7,3	6,3	T1/T1	7,5p	8,2	6,1	5,4
PIB/capita, USD, cursul de piață	894,0e	767,0	543,0	T1/T1	158,0p	139,3	133,6	96,7
Producția industrială, creștere reală, %	6,3	6,9	15,6	L1/L1	-1,0	7,7	8,9	13,0
Producția agricolă, creștere reală, %	7,5e	20,4	-13,6	T1/T1	5,0p	5,1	-7,2	1,6
Rata de investiții, % din PIB	23,0e	21,7	18,6	T1	16,0p	15,6	11,6	10,1
Comerț cu amănuntul, creștere reală, %	13,0	11,0	18,2	L1/L1	7,0p	6,1	16,3	21,7
Servicii prestate populației, creștere reală, %	8,5	4,8	13,3	L1/L1	7,5p	6,8	9,2	14,3
SECTORUL BUGETAR								
Venituri globale buget public, milioane MDL	14695	11324	9430	T1	-	2970	2209	-
Cheltuieli globale buget public, milioane MDL	13937	11253	9147	T1	-	2841	2172	-
Sold buget public, % din PIB	2,0e	0,2	1,0	T1	-	1,8	0,7	-
Datoria publică externă, % din PIB	22,0e	25,7	36,0	L1, mil. USD	773,5	862	1005	977
Datoria publică internă, % din PIB	9,9e	11,6	10,6	L1, mil. MDL	3790p	3723	2958	2833
SECTORUL FINANCIAR								
Dobânda credite bancare MDL, (%)	17,3	20,9	19,2	L1	17,9	21,2	19,4	21,2
Dobânda depozite bancare MDL, (%)	10,6	15,5	12,6	L1	10,8	15,7	14,2	12,6
Dobânda hârtii de valoare de stat, (%)	4,3	11,6	15,1	L1	3,2	6,8	16,8	12,4
Cursul valutar MDL/USD, sfârșitul perioadei	12,83	12,46	13,22	L2	12,97	12,49	13,13	14,13
Cursul valutar, MDL/EUR, sfârșitul perioadei	15,19	16,95	16,53	L2	15,41	16,28	16,41	15,19
SECTORUL EXTERN								
Export, FOB, milioane USD	1102,0e	995,2	805,2	L1	68,8	70,7	-	-
Import, FOB, milioane USD	2380,0e	1753,5	1428,8	L1	145,2	-111,1	-	-
Deficit balanță comercială, % din PIB	-42,9e	-29,5	-29,8	T1	-36,0	-32,2	-22,3	-21,9
Transferuri retribuirea muncii, milioane USD	930e	665,6	445,0	T1	200,0	171,6	112,7	102,6
Investiții străine directe, milioane USD	245e	151,0	71,1	T1	-	40,1	54,3	17,3
Prețul petrolului WTI, USD/baril	57,5c	40,9c	30,0c	L2	61c	48,5c	33,3c	33,8c
SECTORUL MONETAR								
Numerar în circulație, rata creștere, %	24,4	36,8	20,9	L1/L1	26,3	32,5	21,2	26,1
Agregat monetar M2, rata de creștere, %	37,7	46,6	11,5	L1/L1	34,8	38,4	29,1	-8,0
Active oficiale de rezervă, milioane USD	600	470,2	302,3	L2	586	461,0	310,9	261,5
Stocul credit comercial, rata creștere, %	35,0	22,2	44,0	L1/L1	36,2	23,6	42,2	35,5
SECTORUL CONSUM								
Indice prețuri de consum, rata de creștere, %	10,7c	12,5	15,7	L2/L1	2,5e	2,1	0,9	1,8
Venitul lunar personal disponibil, USD	46,3	39,8	30,3	T1	-	40,1	34,3	26,2
Salariul mediu, USD	104,8	89,5	64,1	L1	110,8	91,9	72,1	55,9
Creșterea salariului real, %	7,0	10,2	15,4	L1/L1	12,0	7,4	6,9	28,6
Indicele încredinței consumatorilor	-	-	-	T1	-30,6	-	-	-
Rata șomajului, % (metodologia OIM)	7,8e	7,8	7,9	T1	10,0p	9,6	11,3	9,8

Note: e – estimări, p – prognoze, c – calcule, T1 – trimestrul 1, L1- luna ianuarie, L12 – luna decembrie, MDL – lei, USD - dolari
Surse: BNS; BNM; Indicele Confidenței Consumatorilor – EG (vezi mai multe www.expert-grup.org), alte estimări și prognoze - EG;

Producția

Proгноzele anterioare ale EXPERT-GRUP cu privire la perspectivele proaste ale industriei încep să se confirme (vezi BER 10). În ianuarie 2006 volumul producției industriale s-a micșorat cu 1% comparativ cu 2005, aceasta fiind prima scădere a producției sectorului industrial în perioada de creștere economică 2000-2005. (Pentru

Producția industrială a scăzut cu 1% în ianuarie 2006 față de ianuarie 2005, în principal din cauza reducerii dramatice în vinificație

comparație, în ianuarie 2005 industria a realizat o creștere de 7,7%, în 2004 – 8,9%, iar în ianuarie 2003 – 13%). În ianuarie producția și distribuția de energie electrică și termică, gaze și apă caldă s-a majorat cu 12,6%, în mod bizar, din cauza temperaturilor scăzute. Dar în următoarele luni acest sector nu va mai fi important pentru a contrabalansa recesiunea din alte ramuri, recesiune care prinde contururi clare.

Producția industriei prelucrătoare a scăzut cu 4%, contribuind cu 3,1% la descreșterea indicelui general de producție. Deși mai multe ramuri importante au suferit regres (fabricarea berii, produselor de tutun, articolelor de îmbrăcăminte, mașinilor și echipamentelor), deosebit de îngrijorătoare este scăderea producției de vinuri cu 20% (!). Scăderea producției de vinuri este determinată imposibilitatea exporturilor de vinuri ca urmare a barierelor comerciale instituite de Federația Rusă la importurile de vinuri moldovenești. În esență, este vorba de un război comercial, serviciul vamal rus sistând eliberarea mărcilor de accize pentru producătorii moldoveni (alți importatori – georgieni, ucraineni - continuă să facă comerț nestingherit).

Relațiile comerciale dintre Moldova și Rusia pot încă să degradeze încă mai mult în viitorul apropiat, ca urmare a instituirii de către guvernele de la Chisinău și Kiev a unui control vamal mai strict pe segmentul transnistrean al frontierei comune. În opinia noastră, un alt factor ce poate influența pe parcursul unei perioade îndelungate descreșterea producției industriale este majorarea în 2005 a stocurilor de producție finită și intrarea în vigoare a noilor tarife la gaze naturale și o ulterioară majorare a tarifelor la energie electrică.

Serviciile

Serviciile, fiind principalul motor al creșterii economice în anul 2005, și-au continuat creșterea în ianuarie 2006. Conform datelor disponibile la moment, volumul lucrărilor de construcție - montaj s-a majorat în luna ianuarie cu 7,0% comparativ cu anul 2005, în structura căroră predomină lucrările investiționale - 87%, iar reparațiile capitale și curente constituie 17%. Peste 70% din volumul lucrărilor de construcție-montaj au fost executate de întreprinderile situate în mun. Chișinău, indicator care vorbește printre altele de polarizarea creșterii economice.

Evoluția serviciilor indică asupra menținerii unei creșteri economice polarizate

Buget

Conform informațiilor difuzate de Ministerul Finanțelor, executarea bugetului la 1 februarie a fost la nivel de 100,9%. Un pericol pentru executarea bugetului 2006 ar putea reprezenta micșorarea profitului, obținut de agenți economici, în urma sporirii tarifelor la gaze și alte

Deocamdată situația bugetară este bună, dar la orizont se profilează riscuri noi

resurse energetice, micșorării cotei impozitului pe profit (15% în 2006) și noilor bariere în calea exporturilor. În prima jumătate a lunii februarie FMI și Guvernul Republicii Moldova au reușit să semneze un acord preliminar cu privire la politica economică și financiară 2006, conform căruia Moldova se angajează să

acelereze realizarea măsurilor de restructurare. Acest acord va fi examinat de conducerea de vârf a FMI și în cazul aprobării lui Moldova va primi un credit în valoare de 117 milioane USD pe termen de 10 ani, cu o perioadă de grație de 5,5 ani și la o rată anuală a dobânzii de 0,5%. Chiar dacă creditul va fi acordat pentru completarea rezervelor valutare ale BNM, sunt de așteptat și efecte colaterale pozitive asupra bugetului.

Finanțe

Rata dobânzii la hârtiile de valoare de stat în februarie a constituit 3,4%, majorându-se cu 0,2 puncte procentuale comparativ cu luna ianuarie. O pondere destul de mare pe piață revine bonurilor de trezorerie cu termenul de circulație 91 de zile. Ratele dobânzii s-au micșorat în urma majorării cererii pentru aceste titluri (cererea depășind oferta de 2,8 ori).

Băncile străine continuă să manifeste interes față de piața locală a serviciilor bancare

Rata dobânzii la credite în luna ianuarie în valuta națională a constituit 17,9% anual, iar în valuta străină 11,0% anual. În virtutea unor factorii sezonieri, volumele creditelor acordate în ianuarie s-au micșorat cu circa 45%. O tendință pozitivă este majorarea ponderii creditelor acordate de bănci pe termen mai lung de 12 luni. Rata dobânzii la depozite în valuta națională în ianuarie a constituit 10,8% anual, iar în valuta străină 5,0% anual. Volumul depozitelor atrase în valuta națională s-a micșorat cu circa 17%, iar în valuta străină s-a majorat cu 7,2%. Ponderea cea mai mare o dețin depozitele cu termen de la 6 la 12 luni. Discrepanța între volumele depozitelor atrase și credite acordate (346,9 milioane lei) reprezintă suportul cererii sporite la hârtiile de valoare de stat.

După ce în luna ianuarie Raiffeisen Bank a deschis reprezentanța sa, în februarie banca „Vheştorgbank” din Federația Rusă și-a declarat o intenție similară, iar în presă au apărut informații cu privire la cumpărarea de către o bancă italiană a pachetului consolidat al unei băncii autohtone. Apariția unor bănci străine pe piață va stimula băncile moldovenești să se perfecționeze în direcția prestării unor servicii calitative la prețuri rezonabile.

Comerț extern

Potrivit datelor statistice oficiale volumul comerțului exterior în luna ianuarie a constituit 0,21 miliarde USD, cu 17% mai mult comparativ cu luna ianuarie 2005. Calitatea balanței comerciale continuă să se înrăutățească, soldul negativ majorându-se de 1,8 ori comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Partenerii principali la export rămân a fi țările CSI – 45,3%, la fel și la import – 48,1%, dar ponderea comerțului cu CSI ar putea să scadă dramatic în următoarele luni. Totodată, constatăm că ponderea țărilor Uniunii Europene în export s-a majorat de la 29,7% în 2005 la 34,6% în luna ianuarie 2006. Aceasta este rezultatul scăderii exporturilor de produse vegetale și a producției alimentare spre CSI în paralel cu majorarea exporturilor spre țările UE.

Echilibrarea structurală a comerțului este determinată de comprimarea și nu de expansiunea exporturilor

Piața globală a petrolului

În luna februarie prețul petrolului a continuat să fie volatil. După o scădere până la \$59 per baril (marca West Texas Intermediate) în prima jumătate a lunii, prețul petrolului a revansat ușor până la \$62, în mare parte din cauza întreruperii exporturilor din Nigeria.

Pe piața globală petrolul rămâne foarte volatil

Partenerii comerciali ai Moldovei

Majoritatea partenerilor comerciali ai Moldovei au înregistrat tendințe economice pozitive. În Statele Unite economia continuă să se afle pe un trend ascendent, susținut în mare parte de creșterea consumului intern. Acesta rămâne foarte robust în pofida scăderii Indicelui de Confidență a Consumatorilor. În același timp rata șomajului a scăzut până la 4,7%, cea mai joasă din iulie 2001. La începutul 2006 deficitul comercial a ajuns la nivel-record de \$726 miliarde cu perspective de continuă majorare în 2006. În opinia noastră, aceste evoluții indică spre o ușoară redistribuire a contribuțiilor la creșterea economică globală de la polul nord-american spre cel european și asiatic.

Deși creșterea economică în UE-15 a decelerat în T4-2005 la 1,2%, dispoziția businessului european este foarte buna. Indicii de Confidență a Businessului din Uniunea Europeană, în ansamblu, și Germania, în particular, arată cele mai spectaculoase îmbunătățiri ale încrederii în ultimii 5 și, respectiv, 15 ani. Confidența businessului a început să se transmită în oarecare măsură și consumatorilor.

Economia Federației Rusă a crescut cu 6,4% în ianuarie 2006 față de aceeași lună 2005. De partea cererii creșterea a fost susținută de consumul intern (comerț cu amănuntul a crescut cu 11,7%) și creșterea exporturilor (27,9%). Totuși, creșterea cererii interne în Rusia ar putea să nu însemne nimic pentru exportatorii moldoveni în situația în care exporturile sunt blocate de factori politici.

În Ucraina creșterea economică în ianuarie 2006 a fost anemică (0,9%), fiind deocamdată susținută cel mai mult de consumul intern.

În ianuarie 2006 în România exporturile au crescut cu 16,9% față de aceeași lună din 2005, iar importurile au crescut cu 26,9%, deficitul comercial fiind în continuă creștere. Conform sondajelor managerilor societăților comerciale, așteptările acestora față de evoluțiile economice în februarie-aprilie 2006 sunt optimiste pentru toate sectoarele (industria, construcții, comerț cu amănuntul și servicii).

Moneda

În perioada 1 februarie -1 martie leul moldovenesc s-a depreciat în raport cu dolarul american de la 12,92 până la 12,97 MDL/USD, iar în raport cu euro s-a apreciat de la 15,60 până la 15,41. Aprecierea

Deprecierea leului a continuat și în februarie

față de euro se datorează deprecierei valutei europene pe piața internațională de la 1,22 până la 1,20 USD/EUR. Deprecierea leului moldovenesc față de dolarul american după opinia noastră se datorează faptului că Banca Națională a Moldovei a avut o prezență minoră pe piața valutară.

Prețurile

Conform datelor statistice oficiale în luna ianuarie 2006 prețurile au crescut cu 1,9% comparativ cu luna decembrie a anului trecut, iar inflația cumulativă pentru ultimele 12 luni a constituit 10,9%. Produsele alimentare s-au scumpit cu 2,9%, produsele nealimentare

Inflația estimată pentru februarie curent este puțin mai mare decât în februarie 2005

- cu 1,5%, iar serviciile cu 0,6%. Prețurile la legume s-au majorat cu 20% datorită factorilor sezonieri, iar medicamentele s-au scumpit cu 6,8% ca urmare a introducerii TVA de 8% la importul produselor respective. Luna februarie s-a remarcat prin creșterea prețurilor la produsele alimentare (estimativ cu 2,8%) și conform estimărilor noastre inflația prețurilor față de ianuarie a constituit 2,5%.

Salariile

Conform datelor statistice oficiale în luna ianuarie 2006 salariul mediu lunar s-a majorat în termeni reali cu 123% până la 1425 lei (prognoza în BER-10 a fost de 1400 lei). În agricultură salariul nu atinge nici jumătate din media pe economie, dar trebuie de precizat că o bună

Salariul real pe economie a crescut cu 12% față de ianuarie 2005

parte a veniturilor încasate din activitățile agricole nu sunt contabilizate în mod adecvat. În industrie salariul real s-a majorat cu circa 6%, dar observăm o reducere a ratelor de creștere salarială sau chiar o descreștere în ramurile industriale care încep să intre în recesiune (în particular, în vinificație și unele ramuri ale producției alimentare salariile reale au scăzut). În comerț cu ridicata și cu amănuntul salariile reale au crescut cu 12-13%, iar în activități financiare cu 4% reflectând expansiunea cererii de consum interne și intensificarea activității financiare. În urma indexărilor salariul în învățământ a continuat să crească în termeni reali (25%).

Dacă analizăm salariul mediu pe forme de proprietate observăm că în unitățile economice publice el constituie 95% din media generală pe economie, în cele private – 86%, în cele mixte (publică și privată fără participare străină) – 138%, în cele străine – 157%, în cele mixte (investiții locale plus investițiile străine) - 62%. Acest lucru ne vorbește despre diferențele de productivitate care vin din diferențele de management, dar și despre o pondere înaltă a salariilor plătite „la negru” în întreprinderile private locale.

Menționăm, că potențialul de creștere a salariilor nu s-a epuizat, deoarece urmează a fi revizuit tariful pentru categoria I, iar ca rezultat el se va majora de la 550 lei până la 750 lei începând cu 1 mai 2006, unele persoane oficiale vorbind chiar de 1000 lei. Nivelul concret va depinde de reușita politicii antiinflaționiste, deoarece majorarea salariului va condiționa sporul prețurilor la producția finită și va stimulat și mai mult cererea.